

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ДАНИЛЕНКО ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

УДК 7.072.2:640.4(477)”312”

**ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ГОТЕЛЬНО-
РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ**

26.00.01 – теорія й історія культури

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському національному університеті культури і мистецтв, Міністерства культури України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, доцент
Оборська Світлана Валентинівна,
Київський національний університет культури і мистецтв,
доцент кафедри культурно-дозвіллевої діяльності.

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор
Боднар Олег Ярославович,
Львівська національна академія мистецтв,
професор кафедри менеджменту;

кандидат мистецтвознавства, доцент
Виткалов Сергій Володимирович,
Рівненський державний гуманітарний університет,
доцент кафедри культурології і музеєзнавства.

Захист відбудеться «03» березня 2017 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.807.02 у Київському національному університеті культури і мистецтв за адресою: 01601, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Київського національного університету культури і мистецтв за адресою: 01601, м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36.

Автореферат розісланий «03» лютого 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. М. Підлипська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Відомо, що прогрес науково-технічної сфери культури не завжди позитивно впливає на людину і може сприяти її відчуженню від природи, призводячи до погіршення атрибутивних якостей середовища її перебування. Негативний вплив процесів урбанізації вдається пом'якшити шляхом формування штучного рекреаційного середовища, комфортність якого чималою мірою залежить від мистецького задуму і його художнього втілення. У такому ракурсі, зокрема, бачиться готельно-ресторанний комплекс, проблеми проектування та художнього оформлення якого набувають особливої актуальності в обставинах прогресуючих глобалізаційних тенденцій нівелювання етнічної та культурної своєрідності.

Готельно-ресторанне середовище – комплекс підприємств із надання широких послуг проживання клієнта, забезпечення харчування через мережу діючих при готелях ресторану, кафе, бару. Комплексність – специфічна властивість сервісу, що характеризується наданням клієнту різноманітних послуг щодо розміщення, харчування, інформації, забезпечення транспортом, культурно-масовими, фізкультурно-оздоровчими та іншими видами обслуговування. Готельно-ресторанний комплекс є сукупність готельного і ресторанного підприємств, об'єднаних загальним призначенням, спрямованим на обслуговування туристів в умовах їх тимчасового перебування, і спільною метою створення комфортної атмосфери під час перебування гостя в готелі, надання йому послуг з розміщення, харчування та відпочинку.

Предметно-просторове середовище розуміється як «друга природа», створена людиною в умовах її соціокультурної діяльності відповідно до її потреб. Це цілісний мистецький простір, що включає у себе як екстер'єр, так і інтер'єр, які репрезентують певний художній задум. Середовище є фізичним, соціокультурним, мистецьким феноменом, у межах якого здійснюються багатоаспектні зв'язки людини з оточуючими її предметами, що формують та відображають художні пріоритети й вподобання. Візуально сприйнятні форми цих відносин пов'язують з появою естетичної рефлексії людини щодо дійсності. Художньо-мистецька організація готельно-ресторанного середовища – вдосконалення його естетичних характеристик шляхом композиційного формування і розширення простору, його певного колірною вирішення, використання доречної художньої форми меблів, іншого обладнання, коректне застосування декоративних деталей, певних видів освітлення, приведення різноманітних форм і елементів простору до гармонійного упорядкування в їх розташуванні. У сучасній культурі України помітний потяг до утворення своєрідного, етнонаціонального художньо-мистецького стилю із цілою низкою визначальних рис, що обумовлюють зв'язок традицій минулого і новацій сьогодення. За цих обставин готельно-ресторанне середовище покликано стати художньо-естетичним витвором митців, що матиме важливе значення як для вітчизняної культури загалом, так і для готельно-ресторанних підприємств, зокрема, забезпечуючи їх необхідним рівнем рекреаційних, екологічних, естетичних умов.

Сучасну історіографію даної проблеми презентують праці С. Виткалова, В. Даниленка, Ю. Легенького, С. Оборської, М. Подлевських, А. Пригорницької, Н. П'ятницької й ін., в яких організація готельно-ресторанного середовища розглядається як соціокультурний феномен, онтологічно закорінений у людському бутті в якості універсального засобу відтворення й регулювання людських стосунків.

Наявність низки ґрунтовних праць з даної проблематики не виключає істотних прогалин. Актуальність нашого дослідження обумовлена браком фундаментальних робіт із художнього оформлення сучасного рекреаційного середовища, недостатнім аналізом теоретико-методологічних засад художньої організації цього простору й визначення основних принципів мистецьких підходів, що притаманні саме українській культурі. Необхідність вивчення зазначеної наукової проблематики в контексті мистецтвознавства пояснюється процесами загальної демократизації культури в українському суспільстві, бурхливим розвитком індустрії гостинності в країні після здобуття незалежності. У такому руслі й спрямоване виконання дисертаційної роботи «Художньо-естетичне середовище готельно-ресторанного комплексу в сучасній Україні».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано у межах комплексної програми науково-дослідної роботи Київського національного університету культури і мистецтв «Трансформаційні процеси в культурі та мистецтвах України» (Державний реєстраційний № 0107U009539), відповідно до плану й тематичної спрямованості фахових досліджень кафедри мистецтвознавства.

Мета дослідження – розкрити особливості художньо-естетичного середовища готельно-ресторанного комплексу в культурі сучасної України як специфічного мистецького простору, що має утилітарне призначення й відображає своєрідні етнонаціональні ознаки, завдяки яким відбувається синтез традицій минулого з досягненнями сучасного науково-технічного прогресу.

Відповідно до поставленої мети визначено такі **завдання**:

- здійснити аналіз історіографії проблеми та охарактеризувати джерельну базу дослідження, роблячи акцент на мистецтвознавчих аспектах зазначеної тематики;
- уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження;
- дослідити художньо-мистецький вплив традицій естетичного оформлення гостинних послуг культур Давнього Світу й Античності на розвиток сучасних українських готельно-ресторанних комплексів;
- проаналізувати трансформацію культури художньо-естетичного оформлення гостинних послуг від доби Середньовіччя до ХХ століття, та визначити їх взаємозв'язок із сучасними мистецькими тенденціями у цій сфері;
- з'ясувати художньо-естетичні особливості мистецького оформлення сучасних українських готельно-ресторанних закладів;
- виявити своєрідні риси зовнішнього мистецького оформлення готельно-ресторанного комплексу в різних регіонах України;
- обґрунтувати художньо-естетичні вимоги до внутрішнього простору готельно-ресторанного комплексу в умовах культури сучасної України;

Об'єкт дослідження – мистецькі аспекти формування готельно-ресторанних комплексів в культурі сучасної України.

Предмет дослідження – художньо-естетичне середовище готельно-ресторанного комплексів в Україні у контексті українських мистецьких тенденцій сучасності.

Методи дослідження. Згідно з визначеними у дисертації об'єктом, предметом та метою дослідження, обрано поліметодологічний інструментарій, а саме: *системний метод* – для мистецького аналізу художньо-естетичного середовища готельно-ресторанного комплексу; *порівняльно-історичний метод* – у висвітленні різних етапів еволюції художньо-естетичного середовища; *культурологічний* – у характеристиці надання готельно-ресторанних послуг.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період становлення пра-готельної справи давніх цивілізацій до розвитку готельно-ресторанних комплексів першого десятиліття ХХІ ст., позначеного відродженням та формуванням у нових історичних умовах ринкових відносин у всіх сферах матеріального і духовного виробництва, коли у галузі масового сервісу України поряд з державними з'явилися приватні установи і підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

Вперше:

- комплексно досліджується художньо-естетичне середовище готельно-ресторанного комплексу в сучасній Україні у контексті мистецтвознавства;
- узагальнено наукові підходи до дослідження проблеми й визначені їх мистецтвознавчі аспекти (художньо-естетичне зонування, засоби художнього виразу, гармонійні відносини мистецтва і дійсності у межах середовища; художній образ, символіка як художній антураж просторового середовища й ін.);
- сформульовані особливості зовнішнього мистецького оформлення українського готельно-ресторанного комплексу (художнє використання будівельних й оздоблювальних матеріалів, виробів декоративного мистецтва, скульптури у художній організації фасадів, вишуканої та романтичної архітектури неомодерну з її природними лініями, металом і склом, пастельними тонами та суворими контрастами й ін.);
- з'ясовано художньо-естетичні критерії привабливості сучасних українських готельно-ресторанних закладів (гармонійна композиція простору, художнє оформлення екстер'єру та інтер'єру, естетика харчування як складова художньої організації готельно-ресторанного середовища);
- визначені стрижневі етнонаціональні особливості мистецького підходу до створення художньо-естетичного середовища готельно-ресторанного комплексу в культурі сучасної України (використання витворів українського декоративно-прикладного мистецтва: мальовничо-барвистої майоліки, дерев'яних і тканих виробів народного художнього виробництва, карбування на металі, використання рельєфів та декоративних тарілок на стіні й ін.);

Доведено

перспективність мистецтвознавчого підходу до аналізу матеріалів, що розкривають вплив культурних традицій художньо-естетичного оформлення

гостинних послуг минулого на мистецькі тенденції створення простору українського готельно-ресторанного комплексу сучасності;

Уточнені

- у контексті мистецтвознавчого підходу такі поняття, як: «художньо-естетичне середовище», «готельно-ресторанний комплекс», «художньо-естетичне оформлення середовища», «культура послуг», «інтер'єр й ін.;

обґрунтовано

- художньо-естетичні вимоги до мистецтва формування внутрішнього простору готельно-ресторанного комплексу (художньо-конструкторське облаштування інтер'єру, умеблювання, вибір декоративних деталей, освітлювальних систем й ін.) як необхідного процесу формування привабливості готельно-ресторанного закладу;

Набув подальшого розвитку

- аналіз досвіду художньо-естетичного оформлення страв і сервірування столу як складової етнонаціональної культури готельно-ресторанної сфери.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що здобуті інформація і висновки дисертації можна використати у підготовці навчальних курсів з історії українського мистецтва, художньої культури, мистецтва оформлення готельно-ресторанних комплексів, й у подальших дослідженнях культури готельно-ресторанних послуг. В дисертаційній роботі автором рекомендовані мистецькі підходи щодо удосконалення сучасного інтер'єру житлових зон готельно-ресторанного комплексу та посилення в ньому етнонаціонального акценту.

Особистий внесок здобувача. Робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому запропоновано комплексний аналіз особливостей художньо-естетичного середовища готельно-ресторанного комплексу в сучасній Україні у контексті мистецтвознавства. Усі наукові положення та висновки дисертаційної роботи одержані самостійно. Наукові публікації з теми роботи є одноосібними.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на засіданнях кафедри мистецтвознавства, міжкафедральному семінарі кафедр мистецтвознавства, дизайну середовища, дизайну одягу, графічного дизайну КНУКіМ, виступах на конференціях: Міжнародній науковій конференції «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (Харків, 2015), XI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Культура як феномен сучасного глобалізованого суспільства» (Рівне, 2015), Міждисциплінарній всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Релігія. Філософія. Культура» (Чернігів, 2015), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська культура: перспективи євроінтеграції. Інноваційні процеси в сучасній культурі» (Київ, 2016), науково-практичній конференції професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів, магістрів «Культурні індустрії: теорія і практика в сучасному світі» (2014, 2015, 2016).

Публікації. Результати дослідження знайшли відображення у 9 одноосібних публікаціях, 1 з яких включена до міжнародних наукометричних баз РІНЦ SCIENCE INDEX, 2 з них включені до науково-метричних баз; 3 надруковано у наукових фахових виданнях України, та 3 – в інших виданнях і збірниках матеріалів конференцій.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (287 найменувань) та ілюстративних додатків. Загальний обсяг роботи – 205 сторінок, з яких 175 становлять основний текст.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його об'єкт, предмет, мету і завдання, сформульовано методи дослідження, виявлено наукову новизну й практичне значення результатів, їх апробацію; надано відомості про публікації та структуру роботи.

У **розділі 1 – «Історіографія проблеми. Джерельна та теоретико-методологічна база дослідження»** – аналізуються історіографія і джерела дослідження, основні наукові підходи та понятійно-категоріальний апарат дослідження. Розділ містить 3 підрозділи.

У **підрозділ 1.1. – «Історіографія проблеми та джерельна база мистецтвознавчого дослідження художньо-естетичного середовища готельно-ресторанного комплексу»** – здійснено аналіз історіографії й джерельної бази дослідження з акцентом на мистецтвознавчі аспекти обраної проблематики дисертації. Зокрема, йдеться про увагу спеціалістів до різних сфер науки: археологів, етнологів, дослідників історії матеріальної й духовної культури, дизайнерів, мистецтвознавців тощо до проблем історії мистецтв й сучасного художнього стану готельно-ресторанного розвитку у світі і в Україні. Водночас зазначається, що історія розвитку вітчизняного готельно-ресторанного комплексу стала об'єктом мистецького дослідження в Україні нещодавно. Цим пояснюється порівняно слабка розробленість теми у вітчизняній науці, пов'язаній з художньою культурою, естетикою, сучасним художнім оформленням, принципами мистецької організації художнього простору у контексті розвитку готельно-ресторанних закладів.

Кінець XIX – початок XX ст. характеризується новими художніми тенденціями, виявленими у розмаїтті стилістичних течій, шукань і експериментів на ґрунті нового відчуття художнього простору, яскравих мистецьких проявів його відображення, стильового та жанрового функціонування. Ця ситуація вплинула на подальші процеси в художній практиці, зумовивши поглиблене вивчення її естетики.

У дискурсі власного дослідження автор розглядає: 1) проблеми, що стосуються сутності художньо-естетичного середовища та специфіки функціонування готельно-ресторанного комплексу (Г. Рід, Дж. Глоаг, Дж. Нельсон, Ф.-Ч. Ешфорд, Л. і О. Агафонові, О. Бачунов, Ю. Легенький й ін.); 2) культурно-історичні традиції художньо-естетичного оформлення послуг гостинності та художнє облаштування готельно-ресторанного комплексу (праці С. Лінда, І. Рожина, А. Урбаха, Г. Колчанова, Б. Курліщука, О. Седак і ін.). Л. і О. Агафонові у праці «Туризм, готельний і ресторанный бізнес: новоутворення, конкуренція, державне регулювання» торкаючись, з-поміж іншого, проблем художньо-естетичного

оформлення внутрішнього середовища у готельно-ресторанних комплексах різних типів та класів, характеризують вплив мистецьких принципів оформлення середовища готельно-ресторанного закладу на формування його іміджу. Інституалізації художнього оформлення присвячена дисертаційна робота А. Пригорницької, у розвідці Ю. Легенького висвітлюються особливості явища рекреації у мистецьких та архітектурних зразках. Так, в архітектурі рекреаційну функцію виконують певні зони у готельно-ресторанних комплексах, які функціонально відрізняються від зон для відпочинку у службових приміщеннях з використанням певних аспектів психології мистецтва. Смоляр звертає особливу увагу на органічну вписуваність «неомодерну» об'єктів готельно-ресторанних комплексних підприємств у конкретний природний ландшафт, тобто біоніко-природну ансамблевисть зазначеного комплексу, неординарність планувальних художніх рішень, особливо при проектуванні малоповерхових будівель готельно-ресторанних комплексів класу «люкс». У цій же праці розглядається конструювання оригінальних функціонально-просторових й художньо-образних мистецьких технологій оформлення з використанням багаторазово випробуваних природних й новітніх синтетичних матеріалів й за створення максимально сприятливих умов для забезпечення екологічної чистоти природного середовища.

Джерельна база дисертації представлена філософськими та художніми творами, а також працями хронікального характеру минулих епох, автори яких ставили за мету описати традиції і звичаї гостинності різних етносів, великих і малих соціальних груп. До представників цього жанру античної епохи належать Архестрат Сиракузький, Ксенофонт, Плавт, Вітрувій, Горацій, Порфирій з Тіра, Середньовіччя – Аврелій Августин; доби Відродження – М. Монтень.

Найдавніші відомості щодо художнього оформлення закладів розміщення подорожуючих відносяться до історії античної Греції, де уперше формувалася мережа громадських та приватних готелів. Рекреаційних будівель нетривалого користування доби античності у повній мірі стосується характеристика давньоримського теоретика й інженера Вітрувія (друга половина I ст. до н.е.) мистецтва як втілення єдності корисності, міцності і краси, якою повсюдно користуються донині. У трактаті Вітрувія про будівництво та архітектуру «Десять книг про архітектуру» міститься багато числових даних та простих відношень для визначення пропорційності побудови класичного архітектурного ордеру. У трактаті висвітлено інженерно-технічні і художні проблеми містобудування, узагальнено великий теоретичний та практичний досвід античних архітекторів. Сучасні вчені вважають, що закладені Вітрувієм основи пропорційності в архітектурі та образотворчому мистецтві плідно використовувалися в епоху Ренесансу, а у філософському контексті дана ідея відома під назвою Вітрувіанської людини.

У підрозділі 1.2 – «Основні наукові підходи до дослідження проблеми мистецького оформлення готельно-ресторанного комплексу» – узагальнено наукові підходи до дослідження проблеми й визначені їх мистецтвознавчі аспекти. Зазначається, що усебічний аналіз художнього облаштування предметного простору сучасного готельно-ресторанного комплексу виявив використання науково-

дослідницьких методів: системно-історичного, структурно-функціонального, семіотичного й ін. Така методологія, не обмежуючись вузькими рамками, дозволяє досліджувати готельно-ресторанний простір у художньо-естетичному контексті операційним потенціалом низки галузей сучасного гуманітарного знання: історії, етнології, мистецтвознавства, культурології й ін.

На основі застосування системно-історичного методу у дисертації виокремлено історико-культурологічний і етнокультурний підходи. Історико-культурологічний підхід (Л. Віннічук, З. Гідіон, М. Капкан, Е. Левінас, І. Сохань й ін.) розкриває особливості еволюції художньо-естетичного середовища готельно-ресторанного комплексу. Етнокультурний підхід до вивчення організації готельно-ресторанного комплексу рівною мірою стосується етномистецької традиції формування художньо-естетичної стилістики інтер'єрів (Р. Барт, Ю. Волков, Р. Дьяченко, С. Оборська, М. Подлевських й ін.), зовнішнього художнього оформлення готельно-ресторанного комплексу (В. Аронов, О. Веремеєнко, В. Даниленко, Ю. Легенький й ін.) й естетики харчування як складової художньої організації готельно-ресторанного середовища (П. Буркова, О. Здобнов, Т. Кемерова, В. Ніколенко, М. Пересічний, О. Перець й ін.) у контексті етнічних художньо-естетичних вимог формування готельно-ресторанного простору, зокрема, та історії мистецтв взагалі.

На основі методу структурно-функціонального аналізу виділено сферний, або зональний, та функціональний підходи. Зональний підхід (В. Архипов, О. Бачунов, З. Гідіон, Дж. Глоаг, В. Шимко й ін.) передбачає художньо-естетичне зонування, сприяючи задоволенню культурно-мистецьких потреб суб'єктів урбанізованого соціуму, спрямованих на забезпечення цілісності функціональності художнього простору. Функціональний підхід до досліджуваної проблеми (Вітрувій, Р. Дьяченко, Ю. Лисенька, Є. Митрофанова, О. Смоляр) стосується особливостей функціональних мистецьких ознак предметного середовища, кількісних та якісних даних обслуговування у сучасному готелі, пансіонаті, туристичному комплексі.

На основі семіотичного методу ґрунтуються філософський, психолого-комунікаційний, інформаційно-семіотичний й ін. підходи. Філософський підхід (І. Кант, С. Кириленко, М. Монтень, О. Перець, Порфирій й ін.) долає специфіку вузькодисциплінарного аналізу, розглядаючи сферу організації гостинних закладів як спосіб впливу емпіричної реальності на людину у контексті духовного та душевного життя. Психолого-комунікаційний підхід дослідження художньо-естетичної організації просторового середовища готельно-ресторанного комплексу (праці Н. Гришиної, Л. Дикої, Р. Дьяченко, Ю. Ємельянова, Ж. Коржова, А. Махнача, С. Трифонової й ін.) стосується збагачення думок і почуттів гостьового контингенту позитивними думками і емоціями, пов'язаними з перебуванням у відпочинково-релаксаційному закладі. У рамках інформаційно-семіотичного підходу (Т. Кемерова, Леві-Стросс, Х. Охрім, В. Прима, Ю. Легенький, О. Лосєв і ін.) символіка просторового середовища готельно-ресторанного закладу може інтерпретуватися як ефективний мистецький антураж у рамках новостворюваного естетичного простору художньо-естетичними засобами.

Крім літературних джерел, фото-, відеодокументів, у дисертації використані матеріали власних польових обстежень автора у містах і селах різних областей України.

У підрозділі 1.3. – «Понятійно-категоріальний апарат дослідження» – висвітлюються концептуальні тлумачення ключових понять роботи (художньо-естетичне середовище, готельно-ресторанний комплекс, культура послуг, комплексність послуг, інтер'єр й ін.). Вказується на те, що сучасна поліконцептуальність художньої організації готельно-ресторанних закладів на Заході репрезентується діапазоном тлумачень від її характеристики як виду соціокультурної діяльності особистості (Т. Мальдонадо, Д. Нельсон й ін.) і до її інтерпретації як складової промислової естетики (В. Гропіус, К. Джонс, Ф.-Ч. Ешфорд, Ф. Отто, Х. Мейєр й ін.).

Художньо-естетичне середовище є поняттям багатоаспектним, до якого входить зовнішній вигляд будівлі, її архітектура, ландшафтна організація території, внутрішні планування та декорування приміщень. Стаючи одним гармонійним цілим, ці складові надають художньо-естетичному середовищу закінченого художнього образу, що робить з будівлі самобутній твір архітектури з притаманними йому ознаками певного історичного періоду.

Художньо-естетичне оформлення готельно-рекреаційних комплексів споріднене з образотворчим мистецтвом. Його предметні витвори з притаманними їм художньо-естетичними властивостями реалізують конкретне функціональне призначення у повсякденному побуті, праці, в якості прикрашання помешкань, архітектурних споруд, вулиць, площ, парків й ін. Витвори декоративно-прикладного мистецтва характеризуються органічним поєднанням практичних конструктивних особливостей (міцності, економічності) та естетичних властивостей (красою, художніми образами тощо).

Важливим складником є кулінарне мистецтво – вміння робити їжу смачною, особливим чином готуючи її, змішуючи різні інгредієнти, використовуючи приправи тощо; способи прикрашання страв.

У висновках до розділу зазначається, що спостерігається брак належного осмислення концепту мистецтва оформлення готельно-ресторанних закладів, розробка питань рефлексії художньо-естетичного середовища готельно-ресторанного комплексу в сучасній Україні. Джерельна база дослідження, сформована художніми творами і працями хронікального характеру різних культурно-історичних епох, дає змогу вивчати особливості становлення і функціонування рекреаційних закладів минулого. Використані наукові підходи сприяють закріпленню мистецької сутності культурно-значимих символів середовища готельно-ресторанного простору, даючи можливість по-новому структурувати його, беручи до уваги особливості культурного ландшафту середовища, що забудовується. Щодо термінів, супроводжуваних поняття сучасного готельно-ресторанного середовища, вони природно пов'язані з філософськими й загально-мистецькими феноменами гармонії, міри й художньої образності.

У розділі 2 – «Мистецькі принципи художньо-естетичного оформлення гостинних послуг у традиціях культур минулих часів» – висвітлюється

вплив культурних традицій художньо-естетичного оформлення гостинних послуг минулого на мистецькі тенденції створення простору готельно-ресторанного комплексу сучасності. Розділ складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 – «Мистецтво гостинності в культурах Давніх цивілізацій та Давнього Сходу» – зазначається, що становлення й розвиток готельної індустрії природно пов'язують із соціокультурним розвитком людства. Першочерговою у цьому універсальному контексті є реалізація поліфункціональної потреби у подорожах, супроводжуваної наданням тимчасового притулку, харчування та відпочинку. Перші споруди організованого будівництва, зафіксовані на землях Близького Сходу, датовані II тис. до н.е. Зазначена епоха суспільного розвитку, на думку археологів і істориків культури, позначена появою перших віталень та заїжджих дворів – праобразів готелів та ресторанів, причому з кожною культурно-історичною епохою знання, уміння й мистецтво людини були спрямовані на досягнення привабливості цих закладів та комфортного перебування в них.

Перші ж осередки гостинного помешкання на стародавньому Сході з'явилися біля 2000 р. до н.е. Про рівень розвитку пра-готельної справи свідчать залишки заїжджого двору у тогочасному халдейському місті Ур (на сучасній території Ірану). Це була сукупність скромних одноповерхових приміщень (кухонь, спалень, численних стаень тощо), які розміщалися довкола внутрішнього двору з трьома заїздами з вулиці. Здебільшого заїжджі будинки для купців та мандрівників зводилися поблизу водоймищ біля транзитних шляхів, багато оздоблених різьбленим орнаментом.

З III тис. до н.е. на дорогах Ассирії, Сирії, Палестини та Єгипту створювалася мережа торговельно-розвідувальних факторій, згодом, від початку караванних подорожей на верблюдах – караван-сараїв, іноді з розкішною архітектурою за стандартним мистецьким зразком, подібно до великих дворів сирійських храмів.

У підрозділі 2.2 – «Художні принципи формування гостинних послуг у культурних традиціях Давньої Греції та Давнього Риму» – зазначається, що на межі VIII-VII ст. до н.е. розпочався новий етап у людській історії, що дав можливість Греції зробити стрибок у цивілізаційному розвитку, обігнавши за короткий час сусідні країни, у т.ч. числі країни Сходу та Передньої Азії.

Давня Греція з I тис. до н.е. активізує будівництво готелів, серед яких були поширеними два типи доступних заїжджих дворів для приймання на нічліг: державні пандокеї і приватні катагогії. Останні відзначала художня вишуканість мистецтва обслуговування, оригінальність архітектурного художнього стилю, використання прогресивних нововведень з метою підвищення комфортності. У міських заїжджих дворах практикувалося безперервне водопостачання через керамічні труби, наявність різних водоймищ, фонтанів, різноманітних видів декоративного озеленення. Такі заклади приваблювали заможних людей, які відвідували спортивні видовища, театральні вистави або відомі храми.

Давньоримська держава багато в чому запозичила й розвинула досвід Давньої Греції. Мистецтво пізнього еллінізму, увібравши й творчо переробивши художньо-мистецькі здобутки античної Греції, створювалось послідовно майстрами

культури етрусків й інших племен Італії (XI – III ст. до н.е.), Республіканського (III – I ст. до н.е.) та Імператорського (I ст. до н.е. – V ст. н.е.) періодів історії Давнього Риму.

Розвиток римських готельних закладів пов'язаний з майже тисячолітньою історією мистецтва римської архітектури. На відміну від греків, римляни задовольнялися простою конструкцією стіни, на яку накладався декор з коштовних матеріалів, рельєфу, розписів тощо. Більш насиченою, ніж грецька, є кольорова палітра забарвленості будівельних матеріалів у римлян, для яких притаманне яскраве розфарбування скульптурного та декоративного прикрашання громадських споруд. Щоправда, поетичної насиченості, властивої грецькому мистецтву і ставлення до художника як улюбленця богів у Римі не було. Вплив елліністичної культури простежується ще у республіканський період давньоримської історії: стіни житлових та громадських будівель нерідко прикрашалися світлими, радісними розписами помпейської декоративної стилістики. З метою вишуканішого заповнення внутрішнього простору використовувались картини тогочасних художників, практикувався мистецький принцип килимування стін у теплих тонах (червоному та жовтому, а іноді малахітово-зеленому та білому).

У підрозділі 2.3 – «Мистецтво організації гостинного середовища від доби Середньовіччя до XX століття» аналізується трансформація культури художньо-естетичного оформлення гостинних послуг, починаючи з доби Середньовіччя до XX століття. Прямими спадкоємцями Римської культури були візантійці, які, трансформуючи традиції римської спадщини і сприймаючи її лише певною мірою, одночасно створювали раціонально розплановані міста, громадські гостинні споруди із зображеннями виразних мозаїк та стінових розписів.

80-ті рр. XIV ст. стали початком великих місіонерських експедицій і походів землями Західної Європи мандрівних католицьких проповідників. Помешканнями для цієї категорії прибульців слугували, як правило, будинки для кліру і прочан при монастирях. Кімнати для розміщення незаможних гостей у середньовічному минулому наповнювалися найнеобхіднішим та відверто примітивним умеблюванням: подряпанними столами без скатертин, лавами, полками для посуду й кількома стільцями. Найпочеснішим у кімнаті вважалося місце біля красиво оздоблених каміну або печі, джерела тепла, прикрашеного кольоровим кахляним орнаментом.

Палацові комплекси, свого роду готелі, які будуються у великих західноєвропейських містах XVI–XVII ст., функціонують як моделі заміської резиденції, призначені для тимчасового мешкання важливих гостей. Шикарні на той час паризькі готелі і зараз є всесвітньо відомими. З-поміж них: готелі Карнавалі, Клюні (збудовані у середині XVI ст.), відомий Бурбонський палац під назвою «готель принца Конде», згаданий у паризькому путівнику XVIII ст., – сьогодні є місцем засідань депутатів Франції. Франція з середини XVI ст. стала і родоначальницею спеціалізованих закладів громадського харчування.

На зламі XVI і XVII ст. в Європі активізувалося будівництво при шляхових постійних дворів і трактирів. Особняки-готелі ж для заможних відвідувачів проектувалися за особливою композиційністю: з боку архітектурно

розкішного фасаду знаходився двір з гарно облаштованим під'їздом, позаду ж планувався сад у вигляді французького класичного парку з виразними контурами та прямими алеями, прикрашеними мармуровими та бронзовими скульптурами барокової стилістики, з водоймами тощо. Починаючи від доби Нового часу в архітектурі використовувалися новомодні дахи ламаної конструкції з мансардами для житла.

Банкетні зали як новий тип закладу гостинності з XVII ст. в Англії («Банкетінг-Хауз» у Лондоні, грандіозний елітний розважально-банкетний центр «Пантеон» і т.п.) підвищеної ємності й вишуканості архітектури, якими була відкрита ціла епоха у розвитку англійського будівництва рекреаційних закладів, функціонально поєднували обслуговування офіційних прийомів й акредитації послів іноземних держав з постановкою придворних спектаклів.

Початок XVIII ст. ознаменувався появою у Франції прибуткових будинків з окремими квартирами, орендованими за плату. Покращилося освітлення приміщень за рахунок збільшення розмірів вікон. В будинках поширено використовується коридорна система з надійною ізоляцією житлових кімнат, щоправда зменшилася площа галерей та вітальних кімнат-салонів. Характерними елементами готельного інтер'єру стали невисокі декоровані каміни, дзеркала в картинних рамах, широко використовуються жанрові картини, асиметрично орнаментоване різьблене дерево, позолочена ліпнина, декоративно насичений розпис у стилі рококо фризів частини стіни, виконуваний за китайськими мотивами або за стилістикою фантастичних сюжетів. Новим прикладом такої споруди може слугувати паризький готель «Де Субіз», збудований страсбурзьким архітектором П. Деламером у 1705-1709 рр.

XIX ст. позначилося характерними просторовими рішеннями готельно-ресторанних приміщень, об'єктивованих у нових для того часу технологіях застосування конструктивних систем, художньому використанні будівельних й оздоблювальних матеріалів, виробів декоративного мистецтва, оригінальних приборів освітлення та іншого устаткування. Капіталізм зробив вирішальний переворот у готельному господарстві. У стильовому напрямку в 1840-1918 рр. відбувається змінування класицизму історизмом, що включає бароко, модерн та раціоналізм. Характерним було домінування прямокутних, кулеподібних форм, виготовлення сталевих, залізобетонних конструкцій з просторими прямокутними вікнами, стилістично оригінальними балконами, лоджіями та верандами. Художньо-стилістичне оформлення ресторанних закладів у кінці XIX – на початку XX ст. символізувало пошукові прагнення художників до синтезу мистецтв у гармонійному предметному середовищі у контексті модного використання як традиційних декоративних засобів художнього вираження, так і нових декоративних віянь стилю модерн.

У XX ст. набув нового дихання стиль «неомодерн», що ставив на перше місце у формуванні готельного простору вишуканість та оригінальність. Ставши популярним в Європі у кінці минулого століття, зазначений стиль застосовувався у створенні красивих і функціональних споруд. Архітектура неомодерну здається вишуканою та романтичною завдяки використанню

природних ліній, металу і скла, пастельних тонів та суворих контрастів. На сьогодні цей стиль являє собою синтез різних існуючих великих стилів, які розвивалися та удосконалювалися у річищі певних тенденцій, новітніх концепцій й технологій відповідної культурної доби.

У **висновках до розділу** зазначається, що еволюція художньо-естетичного оформлення готельно-ресторанного середовища, починаючи з доби Середньовіччя до ХХ ст., визначила подальші мистецькі тенденції художнього оформлення сучасних українських готельно-ресторанних закладів.

У **розділі 3 – «Художньо-естетичні фактори привабливості сучасних українських готельно-ресторанних закладів: мистецтвознавчий контекст»** – висвітлюються особливості зовнішнього художнього оформлення готельно-ресторанного комплексу, обґрунтовуються художньо-естетичні вимоги до внутрішнього простору готельно-ресторанного середовища.

У **підрозділі 3.1. – «Мистецькі принципи зовнішнього художнього оформлення готельно-ресторанного комплексу»** – зазначається, що оскільки готельно-ресторанна справа пов'язана з художньо організованою рекреаційною діяльністю, спрямованою на задоволення художніх та побутових потреб гостей, важливим для її успішного розвитку являється її концептуальне обґрунтування, найсучасніше технологічне забезпечення та успішне використання засобів сучасного мистецтва у посиленні художньо-естетичної привабливості готельно-ресторанних підприємств й формуванні лояльності до них нових клієнтів.

Історична ретроспектива засвідчує, що у добу Київської Русі торговельно-гостинні споруди будували в один або два поверхи, що склалися з каркасних за розмірами й конфігурацією приміщень, призначених для купецьких лавок, помешкань і складів. З ХVІ ст. гостинним двором є прямокутна площа, обнесена стіною з укріпленими вежами та міцними воротами. Торговельні приміщення розташовувалися за внутрішнім периметром, об'єднувані відкритою різьбленою галереєю. 1785 р. у Львові засновано перший в Україні готель – «Під римським цезарем».

Художньо-стилістичне оформлення готельно-ресторанних закладів наприкінці ХІХ – поч. ХХ ст. символізувало прагнення художників до синтезу мистецтв у гармонійному предметному середовищі у контексті модного використання як традиційних декоративних засобів художнього вираження, так і нових декоративних віянь у стилі модерн.

При спорудженні готельно-ресторанних комплексів керуються наступними основними мистецькими принципами зовнішнього художнього оформлення сучасного українського готельного комплексу: художнє облаштування будівлі у навколишньому середовищі; мистецькі засоби архітектурного, конструктивного та планувального вирішення споруди; забезпечення проектування засобами художньої реклами; планування художньої організації обслуговування та відповідного комфорту для проживаючих; відповідність функціональним вимогам та естетико-технічним нормам будівництва готельно-ресторанних комплексних споруд.

В Україні при проектуванні готельних споруд здавна використовували мистецьке оформлення рельєфно-ландшафтного довкілля для досягнення потрібного органічного зв'язку їх зовнішнього й внутрішнього простору. Зокрема, готельно-ресторанний комплекс «Чабани» (південне передмістя м. Києва) розташовується серед розкішної української природи, поряд з величезним живописним яблучним садом; загородній комплекс «Два бобра» (с. Мила Київської обл.) має альтанки біля озера, піщаний пляж; готельно-ресторанний комплекс «Козацький Стан» розташований на величезній лісовій галявині, серед безлічі сосен; літній майданчик з альтанками та мангалом, фонтан, композиції ландшафтного дизайну прикрашають територію.

Архітектурно-будівельний досвід засвідчує доцільність розташовування готелів на терасах та пагорбах. Зазначена тенденція набула актуальності у Криму та Західній Україні, зважаючи на високий рівень естетичної виразності готельних споруд (готельно-ресторанні комплекси: «Санта Барбара» в Алушті, «Оріон» на Яворівщині, «Атріум» в Івано-Франківську, «Золота гора» в Ужгороді, «Wellland» в Яремчі, «Під хмарами» у селищі Славське Львівської області, «Горбок» у м. Мукачево, «Легенда» в Івано-Франківську й ін.). У дисертації аналізуються види комплексних готельних споруд у залежності від рельєфу місцевості.

У підрозділі 3.2. – «Художньо-естетичні вимоги до інтер'єру готельно-ресторанного комплексу» – зазначається, що внутрішній простір готельно-ресторанного закладу композиційно складається з об'ємно-просторового й технічного планування приміщень, їх освітлення, колористики і оздоблення стін, підлоги та стелі, умеблювання й набору посуду, білизни тощо. Ідея інтер'єру обґрунтовується асортиментом страв, географічним місцем розташування, архітектурною й художньо-естетичною зорієнтованістю авторів проекту з урахуванням соціокультурної специфіки експлуатації.

Процес естетизації предметного середовища готельно-ресторанного закладу передбачає розв'язання важливих завдань, без яких неможливо досягти привабливості закладу. З-поміж них основними є художньо-конструкторське облаштування внутрішнього простору, вирішення меблевої обстановки, вибір декоративних деталей, художніх стилів й ін. Зокрема, ескіз Празького мосту, виконаний художником і скульптором А. Чупріним є окрасою готельного ресторану «BeSt» (м. Дунаївці Хмельницької обл.); виконання інтер'єру готельних номерів дотримано елегантного класичного стилю, кімнати оснащені потрібними зручностями у готельно-ресторанному комплексному підприємстві «Георг Палац» (м. Чернівці); інтер'єр верхнього залу ресторану «Рив'єра» (м. Івано-Франківськ) виконано в англійському стилі, багатому на дерево, у теплих тонах, обставлений затишними диванами, використовуються вітражі; готельно-ресторанне підприємство «Шпацер» знаходиться посеред мальовничої, оздоровчо-рекреаційної зони соснових лісів й чарівних озер Брюховичів (Львівська обл.) й ін. В дисертації зазначено, що готельний ресторан, як правило, пропонує гостям українську й класичну європейську кухню.

Вагому роль у композиційному проектуванні готельно-ресторанних залів посідає колористика стін та стель, запон на вікнах тощо. Опередження

ресторанних приміщень (вестибюля, аванзалу й банкетних залів) здійснюється з використанням облицювальних матеріалів, створених на ґрунті синтетичних смол. Ці матеріали є міцними, гігієнічними, водонепроникними й стійкими до хімічного впливу, з гарно оздобленими поверхнями у вигляді квітів та різних малюнків. Важливим засобом художнього оформлення готельно-ресторанних закладів є орнамент. Цей виразовий вид декоративно-прикладної творчості володіє своїми закономірностями колірної та ритмічної побудови, функціональними властивостями, супроводжуваними орнаментованою річ у предметному середовищі, прикрашаючи, організуючи, акцентуючи й стилізуючи її архітектуру. Хоча автономність його існування окремо від предмету вчені заперечують, але як атрибутивна вражаюча ознака речі своєю виразністю і значимістю колористики орнамент надає їй загадковості, магічності. Строга архітектура бетону та скла пом'якшується витворами декоративного мистецтва: мальовничо-барвистою майолікою, дерев'яними і тканими виробами народного художнього виробництва, карбуванням на металі, рельєфами на стіні, попільничками на столі, серветкою на прикраватній тумбочці й зручним прикраватним килимком, панно, витканим технікою «батік» й ін. Успішність досягнення естетики привабливості готельно-ресторанного закладу передбачає реалізацію художньо-естетичних вимог до його інтер'єру. Найголовнішими тут є гармонійність композиції простору, колірна насиченість, дизайнерська майстерність у меблюванні й освітленні та інших атрибутів змістовного і корисного для здоров'я людини і культури відпочинку.

У висновках до розділу зазначається, що зовнішнє оформлення сучасного українського готельно-ресторанного комплексу має підкреслювати красу оточення або природи, що ставить специфічні художні вимоги до вибору форми і архітектурного вираження будівлі. Художнє оформлення інтер'єру, його естетизація є творчою діяльністю, спрямованою на досягнення категорій краси, досконалості та гармонії.

У висновках узагальнено результати роботи, а саме:

1. Дослідження теорії й історії феномену гостинності у контексті художньо-естетичного середовища функціонування готельно-ресторанної справи є одним з пріоритетних напрямів сучасного мистецтвознавства. До напрямів дослідження слід віднести 1) проблеми, пов'язані з сутністю і специфікою художньо-естетичного середовища функціонування готельно-ресторанного комплексу (Г. Рід, Дж. Глоаг, Дж. Нельсон, Ф.-Ч. Ешфорд, Л. і О. Агафонові, О. Бачунов, Ю. Легенький та ін.), 2) культурно-історичні традиції художньо-естетичного оформлення послуг гостинності й художнє облаштування готельно-ресторанного комплексу (роботи С. Лінда, І. Рожина, А. Урбаха, Г. Колчанова, Б. Курліщука, О. Седак і ін.), 3) естетика харчової культури у її конкретно-історичному й загальнолюдському вимірах (праці П. Буркової, Г. Губницького, А. Здобнова, Ж. Климової, Н. Ковальова, В. Ніколенка, Т. Подлегаєвої, Н. Стерхової, В. Усова й ін.), food studies тощо.

2. Джерельна база дослідження сформована художніми творами та працями хронікального характеру різних культурно-історичних епох. У цих творах концентруються найрізноманітніші соціокультурні стереотипи художньої

організації закладів гостинності з накопиченою в них мистецькою інформацією. До найяскравіших представників цього жанру античної епохи належать Архестрат Сиракузький, Ксенофонт Афінський, Вітрувій, Горацій, Порфирій з Тіра й ін., Середньовіччя – Аврелій Августин, доби Відродження – М. де Монтень й ін.

3. Усебічний аналіз художньої організації предметно-просторового середовища сучасного готельно-ресторанного комплексу виявив використання потенціалу сукупності науково-дослідницьких методів: системно-історичного, структурно-функціонального, семіотичного та ін., яким відповідають певні наукові підходи. На основі системно-історичного методу у дисертації виокремлено історико-культурологічний (Л. Віннічук, З. Гідіон, М. Капкан, Е. Левінас, І. Сохань й ін.) та етнокультурний (Р. Барт, Ю. Волков, Р. Дьяченко, С. Оборська, М. Подлевських й ін. – з проблем художньо-естетичної стилістики інтер'єрів; В. Аронов, О. Веремеєнко, В. Даниленко, Ю. Легенький й ін. – зовнішнього художнього оформлення готельно-ресторанного комплексу підходи. На основі методу структурно-функціонального аналізу виділено сферний (зональний) (В.Архипов, О. Бачунов, Дж. Глоаг, З. Гідіон, В. Шимко й ін.) та функціональний (Вітрувій, Ю. Лисенька, Р. Дьяченко, Є. Митрофанова, О. Смоляр й ін.) підходи. На семіотичному методові ґрунтуються філософський (Порфирій, Кант, С. Кириленко, М. Монтень, О. Перець), психолого-комунікаційний (Ю.Афанасьєв, Л. Бурлачук, Ж. Коржов, М. Мальська, Н. Гришина, Л. Дика, А. Махнач, Ю. Ємельянов, Р. Дьяченко, С. Трифонова та ін.), інформаційно-семіотичний (Т. Кемерова, Леві-Стросс, Х. Охрім, Ю. Легенький, О. Лосєв) й ін. підходи.

4. Понятійно-категоріальний апарат дослідження сучасного готельно-ресторанного середовища включає такі терміни, як *художнє оформлення готельно-ресторанного середовища, інтер'єр, естетика середовища, готельне господарство, ресторанне господарство* тощо.

5. Розглянувши розвиток житла від зародження цивілізації можна зробити висновок, що до початку нашої ери на землях Давнього Сходу й Передньої Азії зародилися основні мистецькі принципи проектування та будівництва тимчасового житла: будівлі зводилися з сирцевої цегли, широко застосовувалися у прикрашанні стін мозаїка, інкрустація з самоцвітів, перламутру і раковин, в їх декоративному оформленні проявилася велика різноманітність.

6. У Давній Греції були поширені два типи заїжджих дворів для приймання на нічліг: державні пандокеї та приватні катагогії. Останні відзначала художня вишуканість обслуговування, оригінальність архітектурного стилю і використання прогресивних мистецьких нововведень з метою підвищення комфортності перебування гостей. У міських заїжджих дворах практикувалися художнє оформлення різних водоймищ, будівництво красивих фонтанів, застосовувалися різноманітні види декоративного озеленення. Такі заклади приваблювали заможних людей, які відвідували спортивні видовища, театральні вистави або відомі храми. Пандокеї не мали комфортабельних умов.

7. Найбільш розгалужена мережа закладів гостинності – заїжджих дворів – створена в Римській імперії. Вони виникли на головних шляхах імперії як державні заклади в I ст. до н.е. Ними користувалися спочатку лише урядовці та

гінці із спеціального дозволу, пізніше за певну плату тут пропонувалася низка послуг усім бажаючим: надавалися провідники й охоронці у дорозі, а у разі потреби – житло і харчування. Розвиток римської індустрії гостинності пов'язаний з майже тисячолітньою історією римської архітектури. Найяскравішими етапами в ній є доба Етрурії і період ранньої республіки, яким притаманні простота об'ємних композицій, стриманість форм, скупість пластичного декорування.

8. Давньоримська культура сприяла зародженню принципів західноєвропейського середньовічного мистецтва. Своїми художніми зверненнями римські митці передбачили й мистецтво Нового часу. Архітекторами, скульпторами, живописцями епохи Відродження й наступних епох систематично вивчався й широко використовувався античний художній досвід на зразках давньоримської спадщини.

9. При зовнішньому оформленні готельно-ресторанного комплексу увага приділяється просторовим рішенням готельно-ресторанних приміщень, об'єктивованих у мистецьких технологіях використання конструктивних систем, художньому застосуванню будівельних та оздоблювальних матеріалів, виробів декоративного мистецтва, оригінальних приборів освітлення і іншого устаткування. Включення скульптури у художню організацію фасадів, компонентів декоративно-прикладного мистецтва підсилює художні засоби архітектури у створенні певного художнього образу будівлі, її індивідуальності, упізнаваності.

10. Художнє оформлення інтер'єрів сучасних готельно-ресторанних комплексів невимушеною тематикою й колористикою сприяє психологічній релаксації у поєднанні з отриманням художньо-естетичного задоволення, що супроводжується позитивним емоційним настроєм людини, відчуттям естетичного комфорту. Зазначений стан забезпечується грамотними технологіями, засобами і прийомами, що сприяють єдності і цілісності предметного середовища інтер'єру. Найголовнішими є композиція простору, колірна насиченість, мистецтво умеблювання, освітлення, інших атрибутів змістовної і корисної для здоров'я людини і культури відпочинку.

11. В результаті дослідження вдалося запропонувати нову класифікацію готельно-ресторанних комплексів, виходячи зі специфіки їх художньо-естетичного оформлення:

1. універсальні заклади у формі євростандарту;
2. заклади із акцентуванням етнонаціональних традицій декорування і кулінарії;
3. заклади з мінімальним комплексом послуг і відсутністю художнього вирішення.

Окремі положення дисертації відображено в публікаціях автора:

1. Даниленко О.В. Застільна культура давніх греків / О.В. Даниленко // Культура і сучасність : альм. – К. : Міленіум, 2015. – № 2. – С. 136-141.
2. Даниленко О.В. Естетика харчової культури у мистецтві сервірування / О.В. Даниленко // Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку:

наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Вип. 21. Т. 2. – Рівне : РДГУ, 2015. – 2015. – С. 157-161.

3. Даниленко О.В. Принципи зовнішнього художнього оформлення будівель готельно-ресторанного комплексу / О.В. Даниленко // Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку: зб. наук. пр. – Вип. 22. – Рівне : РДГУ, 2016. – С. 219-225.

4. Даниленко О.В. Художньо-естетичні критерії привабливості готельно-ресторанного закладу / О.В. Даниленко // Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. У 2-х т. – Вип. 20. – Рівне: РДГУ, 2014. – Т. 2. – С. 132-135.

5. Даниленко О.В. Художня організація готельно-ресторанного середовища / О.В. Даниленко // Зб. наук. пр. КНУКіМ «Культура і мистецтво у сучасному світі», 2015. – Вип. 16. – С. 98-104.

6. Даниленко О.В. Ancient roman traditions in the decoration of environment (Традиції античного Риму в художньому оформленні середовища) / О.В. Даниленко // Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство» : зб. наук. пр. Вип. 33. – К. : Видав. центр КНУКіМ, 2015. – С. 5-10.

7. Даниленко О.В. До історії естетичного розвитку готельно-ресторанних споруд для туристів / О.В. Даниленко // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку [Текст] = Cultural studies and social communications: innovation strategies of development [Text]: матеріали міжнар. наук. конф., м. Харків, 26-27 листопада 2015 року/ [ред. кол.: В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко, М. М. Каністратенко та ін.]. – Харків: ХДАК, 2015. – 280 с.

8. Даниленко О.В. Традиції стародавнього Сходу в організації готельного середовища / О.В. Даниленко // Українська культура: перспективи євроінтеграції. Інноваційні процеси в сучасній культурі: зб. матеріалів Всеукр. наук-практ. конф., м. Київ, 7-8 квітня 2016 р. – К. : КНУКіМ, 2016. – Ч. I. – С. 37-40.

9. Даниленко О.В. Еволюція традицій художнього оформлення українських готельно-ресторанних закладів / О.В. Даниленко // «Дискурсивний вимір сучасного мистецтва: діалог культур» зб. тез доповідей Міждисциплінарної наук.-теорет. та практ. конф. з міжнародною участю., м.Київ, 30 листопада 2016 р. – К. : НАМ України, 2016. – С. 34-35.

АНОТАЦІЯ

Даниленко О.В. Художньо-естетичне середовище готельно-ресторанного комплексу в сучасній Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – «теорія й історія культури». – Київський національний університет культури і мистецтв. – Київ, 2017.

На підставі аналізу історіографії наукових праць та літературних джерел в дисертації комплексно досліджується художньо-естетичне середовище готельно-ресторанних комплексів в сучасній Україні. Охарактеризовано мистецькі принципи художньо-естетичного оформлення гостинних послуг у традиціях

культури минулих часів. У роботі висвітлено мистецькі принципи зовнішнього художнього оформлення сучасного українського готельно-ресторанного комплексу та обґрунтовано художньо-естетичні вимоги до інтер'єру українського готельно-ресторанного комплексу.

Ключові слова: культура, мистецтво, художньо-естетичне середовище, готельно-ресторанний комплекс, готельно-ресторанне середовище, інтер'єр, екстер'єр, мистецькі принципи.

АННОТАЦІЯ

Даниленко О.В. Художественно-эстетическая среда гостинично-ресторанного комплекса в современной Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 26.00.01 – теория и история культуры (искусствоведение). – Киевский национальный университет культуры и искусств. – Киев, 2017.

На основании анализа историографии научных трудов и литературных источников в диссертации комплексно исследуется художественно-эстетическая среда гостинично-ресторанных комплексов в современной Украине. Охарактеризованы принципы художественно-эстетического оформления гостиничных услуг в традициях культуры минувших времен. В работе освещены художественные принципы внешнего художественного оформления современного украинского гостинично-ресторанного комплекса и обоснованы художественно-эстетические требования к его интерьеру. Художественная организация гостинично-ресторанного среды представляет собой совершенствование ее эстетических характеристик путем композиционного формирования и расширения пространства, правильного цветового решения отделки поверхностей, использование уместной художественной формы мебели, корректное применение декоративных деталей, видов освещения и т.п. с целью приведения различных его форм и элементов к единому и гармоничному упорядочению в их расположении в целях обеспечения требований гостя комфортности его проживания. При таких условиях гостинично-ресторанная среда становится художественно-эстетической.

Традиции художественно-эстетического оформления гостинично-ресторанного пространства в различных культурах мира зависят от исторической эпохи, географического положения, климата и т.д. Следствием нового понимания пространства и человека от эпохи античности стало развитие способности преобразования богатого жизненного содержания в законченную и прекрасную форму гостеприимства. Унаследованные от греков идеи гуманизма окрыляли, вдохновляли лучших римских художников, идея человека приобрела конкретный характер в шедеврах Возрождения и Нового времени. Благодаря этому градостроительные каноны и традиции искусства организации готельно-ресторанного пространства утвердились на таком уровне, что их придерживаются и на современном этапе, творчески развивая и совершенствуя. Производимые и открытые в то время методики использования как природных

(камень, дерево), так и искусственных (бетон) строительного-отделочных материалов, позволили творчески ускорить полет архитектурной мысли, пробуждение личности художника. Поэтому значение античной архитектуры в истории индустрии гостеприимства, их эволюция и общественно-эстетическое наполнение трудно переоценить.

Ключевые слова: культура, искусство, художественно-эстетическая среда, гостинично-ресторанный комплекс, гостинично-ресторанная среда, интерьер, экстерьер, художественные принципы.

SUMMARY

Danilenko O.V. Artistic and aesthetic environment of the hotel and restaurant complex in the modern Ukraine. – Manuscript.

The dissertation on competition of the scientific for the degree of the candidate of art on the specialty 26.00.01. – the theory and history of culture (art history). – Kyiv national university of culture and arts. – Kiev, 2017.

The artistic and aesthetic environment of the hotel-restaurant complex in modern Ukraine is investigated in the dissertation based on the analysis of the scientific works of the historiography and literary sources. The cultural traditions of the artistic and aesthetic design of the hospitable service of the Ancient East and Ancient Greece and Rome are characterized. The dissertation highlights the cultural and historical aspects of the external decoration of the hotel-restaurant complex and grounded the artistic and aesthetic requirements of its interior. The experience of the artistic and aesthetic design of the food services as a component of the hospitality environment is demonstrated.

Key words: culture, art, artistic and aesthetic environment, hotel-restaurant complex, hotel and restaurant environment, interior, exterior, artistic principles.

Підп. до друку 02.02.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір др. апарат.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 0,9. Зам. 3. Тираж 100.

Видавець і виготовлювач

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ДК № 3953 від 12.01.2011.